

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Ne tik BVP, bet ir kitos priemonės sėkmingam atsigavimui ir tvariai bei atspariai ES ekonomikai skatinti“**(nuomonė savo iniciatyva)**

(2022/C 152/02)

Pranešėjas **Petru Sorin DANDEA**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2021 3 25
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 32 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2021 11 23
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 12 8
Plenarinė sesija Nr.	565
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	209 / 2 / 7

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK mano, kad neišvengiamai teks pereiti nuo ekonomikos sistemos, kurios pagrindinis variklis buvo augimas, prie modelio, kuriame vyrauja darnus vystymasis. Atsižvelgiant į didelį šios transformacijos sudėtingumą ir jos keliamus didžiulius iššūkius, šioje nuomonėje siūlomi nauji rodikliai pateikiami tik kaip galimi būdai taikyti vertinimo priemonės socialinėje, ekonominėje ar aplinkos srityse.

1.2. EESRK siūlo parengti rodiklius, kuriais remiantis būtų galima geriau informuoti politikos formuotojus, kad jie galėtų paskatinti žiedinės ekonomikos plėtros politiką. Pavyzdžiui, duomenys apie tam tikrose ilgalaikio vartojimo prekėse naudojamą iš gamtos išteklių išgaunamų medžiagų kiekį, kartu su duomenimis apie jų naudojimo vidutinę trukmę ir apie tai, kokią dalį minėtų medžiagų galima regeneruoti, gali būti svarbi informacija politikos formuotojams, pagrindžianti sprendimus investuoti į perdirbimo sektorių.

1.3. Komitetas mano, kad reikėtų parengti glaustą kitų nei BVP rodiklių suvestinę, kuri vėliau galėtų būti įtraukta į Europos žaliojo kurso rezultatų suvestinę. Būtų galima pasiremti Vokietijos instituto ZOE (angl. *Institute for Future-Fit Economies*) parengtu „ES ratilo iki 2030 m.“ (angl. *doughnut economics*) modeliu rengiant šią suvestinę, kuri galėtų atlikti tam tikrą vaidmenį Europos valdymo procese, nes ji padėtų įvertinti pažangą ir nustatyti veiksmus, kurių reikia imtis siekiant Europos semestro tikslų. Komitetas mano, kad Europos valdymo procesui reikėtų naujos perspektyvos, kuri būtų sutelkta į piliečių gerovę.

1.4. EESRK mano, kad valstybės narės, atsižvelgdamos į savo nacionalinius ypatumus, visų pirma turėtų remtis tam tikrais Jungtinių Tautų siūlomais rodikliais, ir ragina jas naudotis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ataskaitose suformuluotais pasiūlymais, kaip geriau įvertinti gerovės ir klestėjimo lygį.

1.5. EESRK pritaria Porto aukščiausiojo lygio susitikime Europos socialinių partnerių išreikštai nuomonei, kad visi 14 siūlomų rodiklių gali tapti BVP papildančia rodiklių suvestine, kuria galima naudotis kuriant tvaraus augimo modelį skatinančią politiką.

1.6. Investicijos į visuomenės sanglaudą, tvarų vystymąsi, žmogiškąjį ir socialinį kapitalą bei gyvenimo kokybę bus labai svarbios siekiant atverti galimybes šiuolaikiškoms įmonėms, skatinti kurti darbo vietas ir gerovę bei užtikrinti tvarų augimą ateityje. Todėl EESRK mano, kad kiti nei BVP rodikliai turėtų tapti priemonėmis, kurios leistų ne tik stebėti ir vertinti politikos raidą, bet ir teikti informaciją apie jos formavimą, gerinti komunikaciją ir skatinti nustatyti siektinus tikslus.

1.7. Europos Komisija neseniai pristatė komunikatą⁽¹⁾, kuriuo siekiama nukreipti finansavimą į tvarią veiklą. EESRK palaiko šią Komisijos iniciatyvą ir mano, kad būtina parengti rodiklius, kuriais remiantis būtų galima, pirma, užtikrinti finansavimo žalinimo proceso pažangos stebėseną ir, antra, nurodyti ekonomikos sektorių žalinimo laipsnį. Tada šie rodikliai taps geresnėmis gairėmis politikos formuotojams planuojant viešąsias paskatas tvariai veiklai. Be to, jie gali tapti svarbia pažangos stebėjimo priemone valstybių narių Vyriausybėms. Toks stebėjimas yra būtinas, nes reikia kontroliuoti, kokių greičiu mes nukreipiame investicijas į tvarius veiklos sektorius. Jeigu investuosime per lėtai, galime išsemti turimus išteklius anksčiau nei bus pasiūlytos alternatyvos. Tokia padėtis sukeltų staigų kainų augimą, kuris nulemtų dramatiškus padarinius ekonomikos sistemai. Ir priešingai – jeigu investuosime per greitai, galime palikti daugelį sektorių be investicijų ir taip sulėtinti investavimui reikalingus išteklius generuojančią ekonominę veiklą.

1.8. EESRK mano, kad kovos su klimato kaita srityje taip pat reikia peržiūrėti keletą esamų rodiklių, kad būtų galima geriau stebėti pasiektą pažangą. Kai kurie iš jų nevisiškai atspindi neigiamą tam tikros ekonominės veiklos poveikį aplinkai. Taip pat reikėtų pritaikyti tam tikrus rodiklius, kad jie geriau atspindėtų ES tikslus.

1.9. Ekonomikos sistemos suskaitmeninimas ir žalinimas pareikalaus esminės įvairių sektorių pertvarkos. Kad šių pertvarkymų socialinės išlaidos būtų kuo mažesnės, reikia darbo jėgos apsaugos politikos, siekiant vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu užtikrinti teisingą darbo paskirstymą aktyviems gyventojams. EESRK taip pat mano, kad reikia, kaip pasiūlė Europos socialiniai partneriai, parengti rodiklius, susijusius su kolektyvinėmis derybomis. Šios derybos leidžia ne tik siekti bendros darbuotojų apsaugos, bet ir gali paskatinti vykdyti darbuotojų judumą užtikrinančią profesinio mokymo programų politiką, nes judumas būtinas atsižvelgiant į ekonomikos transformacijos keliamus iššūkius. Be to, siekiant užtikrinti teisingą darbo paskirstymą visoje ekonomikoje, galima pasitelkti išmaniąsias darbo laiko organizavimo programas, dėl kurių socialiniai partneriai gali derėtis.

1.10. Reikšminga ekonomikos sistemos pertvarka galima tik dalyvaujant visai visuomenei. EESRK mano, kad būtina atlikti naujus, panašius į Eurobarometro vykdomus tyrimus siekiant stebėti, kaip visuomenė suvokia ekonomikos modelio pasikeitimus.

1.11. Valstybės narės ir Europos Komisija taip pat turėtų remti iniciatyvas, kuriomis siekiama geriau įvertinti gerovę ir išanalizuoti ekonominės veiklos poveikį aplinkai (pvz., tokias kaip Vokietijos mokslinių tyrimų instituto ZOE sukurta rodiklių sistema, žinoma kaip ratilo ekonomika).

2. Įžanga

2.1. Bendrasis vidaus produktas (BVP) vis dar yra pagrindinis makroekonomikos rodiklis, visame pasaulyje naudojamas kiekybiniam ekonominės veiklos įvertinimui. Tačiau, remiantis plačiai paplitusia nuomone, BVP rodiklis neparodo nei tikrojo visuomenės gerovės bei išsivystymo lygio, nei neigiamo tam tikros ekonominės veiklos poveikio aplinkai lygio.

2.2. Nors jau patys BVP koncepcijos kūrėjai suvokė jo ribotumą, diskusijos tema „Ne tik BVP“ išibėgėjo XX a. 10-ąjį dešimtmetį. Tapo akivaizdu, kad reikia kitų tinkamesnių rodiklių, kuriais remiantis būtų galima spręsti pasaulinius 21-ojo amžiaus uždavinius, tokius kaip klimato kaita, skurdas, išteklių išekvojimas, sveikata ir gyvenimo kokybė. Svarbus žingsnis siekiant nustatyti rodiklius, kurie būtų tinkamiausi pažangai minėtose srityse įvertinti ir kuriuos lengviausia įtraukti į sprendimų priėmimo procesą ir aptarti viešose diskusijose, buvo aukšto lygio konferencija tema „Ne tik BVP“⁽²⁾, kurią 2007 m. surengė Europos Komisija, Europos Parlamentas, Romos klubas, EBPO ir Pasaulio gamtos fondas (WWF). Tuomet Ekonominės veiklos ir socialinės pažangos vertinimo komisija⁽³⁾, kuriai pirmininkavo Joseph E. Stiglitz, Amartya Sen ir Jean-Paul Fitoussi, savo ataskaitoje atkreipė dėmesį į kitus BVP rodiklio ribotumus (abejotinas našumo vertinimo būdas, neatsižvelgiama į žmogiškąjį kapitalą ir kt.).

⁽¹⁾ COM(2021) 188 final, ES taksonomija, įmonių tvarumo ataskaitų teikimas, tvarumo prioritetai ir patikėtinio pareigos. Finansų nukreipimas į Europos žaliąjį kursą (OL C 517, 2021 12 22, p. 72).

⁽²⁾ Konferencijos „Ne tik BVP“ santrauka skelbiama adresu https://ec.europa.eu/environment/beyond_gdp/proceedings/bgdp_proceedings_summary_notes.pdf (anglų kalba).

⁽³⁾ Komisijos ataskaita dėl ekonomikos rezultatų ir socialinės pažangos matavimo: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/Stiglitz-Sen-Fitoussi-Commission-report.pdf>.

2.3. Pastaraisiais metais Europos politikos formuotojai turėjo atsižvelgti į keletą naujų prioritetų, pavyzdžiui į skaitmeninę ir žaliąją pertvarką ir į vis didesnę dėmesį socialiniams klausimams įvairiose politikos srityse. Be to, nors COVID-19 protrūkis neabejotinai turės gilų neigiamą poveikį Europos ekonomikai, svarbu nepamiršti, kad kitos problemos, kaip antai klimato kaita, didėjanti nelygybė ir vangus našumo augimas, niekur neišnyko. Investicijos į visuomenės sanglaudą, tvarų vystymąsi, žmogiškąjį ir socialinį kapitalą bei gyvenimo kokybę bus labai svarbios siekiant atverti galimybes šiuolaikiškoms įmonėms, skatinti kurti darbo vietas ir gerovę bei užtikrinti tvarų augimą ateityje. Todėl kiti nei BVP rodikliai turėtų tapti priemonėmis, kurios leistų ne tik stebėti ir vertinti politikos raidą, bet ir teikti informaciją apie jos formavimą, gerinti komunikaciją ir skatinti nustatyti siektinus tikslus.

2.4. EESRK norėtų, kad ši nuomonė savo iniciatyva būtų naudingas indėlis nustatant, kokie gerovės ir vystymosi rodikliai turėtų papildyti tradicinius ekonominius rodiklius. Nuomonėje taip pat atkreipiamas dėmesys į nepatenkintus duomenų poreikius ir nurodomi būdai, kaip tokius rodiklius geriau integruoti į Europos ir nacionalinės politikos formavimo procesą, kad po dabartinės krizės ES galėtų tapti stipresnė ir atsparesnė būsimiems sukrėtimams.

2.5. Dar niekada iki šiol nebuvo taip stipriai juntamas poreikis nustatyti rodiklius, kuriais remiantis būtų galima kurti ir įgyvendinti politiką, kuria siekiama išplėtoti pasaulinį tvarios ekonomikos modelį, galintį užtikrinti visų planetos gyventojų gerovę, o dabartinis ekonomikos modelis, grindžiamas nuolatiniu augimu, laikomu pagrindiniu sistemos stabilumo varikliu, nebegali būti remiamas planetoje, kurios išteklių senka.

2.6. Birželio mėnesį Europos Komisija paskelbė diskusijoms skirtą dokumentą⁽⁴⁾, kuriame dar kartą nurodo, kad būtina parengti BVP papildančius rodiklius, kurie leistų geriau stebėti visuomenės ir ekonomikos transformaciją, vykstančią dėl įgyvendinamos Europos žaliojo kurso rėmimo politikos. Šiame dokumente taip pat apžvelgiamos tam tikrų valstybių narių pastarųjų metų pastangos sukurti papildomas gerovės ir ekonominės veiklos poveikio aplinkai stebėsenos priemonės.

2.7. Pasauliniu lygmeniu esama tam tikrų iniciatyvų, kuriomis siekiama parengti rodiklius, kuriais remiantis, pirma, politiniams vadovams suteikiama galimybė kurti ir įgyvendinti tvarumą skatinančią politiką, ir, antra, suteikiama geresnė informacija apie ekonominio modelio transformacijos procesą. Viena iš įsidėmėtinų iniciatyvų yra „ES ratilas iki 2030 m.“⁽⁵⁾ (angl. *ES Doughnut by 2030*). Tai nauja koncepcija, kurioje pateikiama esamų rezultatų suvestinių politinė santrauka ir atrinkti 30 rodiklių, siekiant paskatinti ne tik veiksmingiau formuoti politiką, bet ir užtikrinti geresnę ekonomikos sistemos transformacijos uždavinių supratimą plačiojoje visuomenėje.

3. Bendrosios ir konkrečios pastabos

3.1. Diskusija tema „Ne tik BVP“ susilaukė didelio institucijų, mokslininkų ir politinių vadovų dėmesio. Tada EBPO, JTO, Europos Komisijos ir Eurostato lygmeniu buvo pateikti pasiūlymai dėl rodiklių, kuriais siekiama geriau įvertinti gerovę bei klestėjimą asmeniniu, kolektyviniu ar nacionaliniu lygmeniu. 2015 m. JTO priėmė darnaus vystymosi tikslus, nustatydamas 169 tikslus ir 200 rodiklių. 2018 m. EBPO aukšto lygio ekspertų grupė paskelbė du pranešimus⁽⁶⁾, kuriuose rekomenduojama veiksmingiau įvertinti gerovę, tobulinant esamus arba nustatant naujus rodiklius. EESRK mano, kad valstybės narės, atsižvelgdamos į savo nacionalinius ypatumus, visų pirma turėtų remtis tam tikrais Jungtinių Tautų siūlomais rodikliais, ir ragina jas pasinaudoti EBPO atskaitose suformuluotais pasiūlymais dėl gerovės ir klestėjimo vertinimo tobulinimo.

3.2. Neseniai Europos socialiniai partneriai: Europos verslo konfederacija, Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC), Europos viešąsias ir visuotinės svarbos paslaugas teikiančių darbdavių ir įmonių centras (SIG Europe) ir Europos amatų, mažų ir vidutinių įmonių asociacija (UEAPME) pasirašė bendrą dokumentą⁽⁷⁾, kuriame rekomenduoja socialinių reikalų, ekonomikos ir aplinkos srityse naudoti BVP papildančius rodiklius. EESRK pritaria Europos socialinių partnerių

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/economic-policy-making-beyond-gdp-introduction_fr

⁽⁵⁾ <https://zoe-institut.de/en/publication/a-compass-towards-2030>

⁽⁶⁾ OCDE (2018), *Beyond GDP: Measuring what counts for economic and social performance*, EBPO leidykla, Paryžius – <https://doi.org/10.1787/9789264307292-en>.

EPBO (2018 m.), *For Good Measure: Advancing Research on Well-Being Metrics Beyond GDP*, EBPO leidykla, Paryžius https://www.oecd-ilibrary.org/economics/for-good-measure_9789264307278-en.

⁽⁷⁾ <https://est.etuc.org/wp-content/uploads/2021/05/FINAL-BEYOND-GDP-SOCIAL-PARTNERS-EU.pdf>

nuomonei, kad visi 14 siūlomų rodiklių gali tapti BVP papildančia rodiklių suvestine, kuria galima naudotis kuriant tvaraus augimo modelį palaikančią politiką.

3.3. Dar 2011 m. EESRK pradėjo dalyvauti ES lygmens diskusijoje tema „Ne tik BVP“. Komitetas parengė keletą nuomonių⁽⁸⁾, kuriose siūlomi nauji gerovės ir klestėjimo vertinimo rodikliai, ir atliko apklausas siekiant tiksliau nustatyti veiksnius, kurie ES piliečiams suteikia kokybiško ir prasmingo gyvenimo jausmą. EESRK mano, kad būtina parengti naujus rodiklius, kuriais ne tik būtų vertinamas ekonominis atsparumas prisitaikymo ir transformacijos požiūriu, bet ir būtų atsižvelgiama į principą „nė vieno nepalikti nuošalyje“.

3.4. Norėdami būti tikri, kad ateities kartoms paliksime tokią planetą, kurios būklė bus bent jau ne prastesnė nei šiandien, turime persvarstyti nekontroliuojamą gamtos išteklių naudojimu grindžiamą ekonomikos modelį. Neginčytina tai, kad vis didesnę susidomėjimą keliančioje žiedinėje ekonomikoje užtikrinamas racionalesnis išteklių naudojimas. Todėl EESRK siūlo parengti rodiklius, kuriais remiantis būtų galima geriau informuoti politikos formuotojus, kad jie galėtų paskatinti šio sektoriaus plėtros politiką. Pavyzdžiui, duomenys apie tam tikrose ilgalaikio vartojimo prekėse naudojamą iš gamtos išteklių išgaunamų medžiagų kiekį, kartu su duomenimis apie jų naudojimo vidutinę trukmę ir apie tai, kokią dalį minėtų medžiagų galima regeneruoti, gali būti svarbi informacija politikos formuotojams, pagrindžianti sprendimus investuoti į perdirbimo sektorių.

3.5. Komitetas mano, kad reikėtų parengti glaustą kitų nei BVP rodiklių suvestinę, kuri vėliau galėtų būti įtraukta į Europos žaliojo kurso rezultatų suvestinę. Būtų galima pasiremti Vokietijos instituto ZOE (angl. *Institute for Future-Fit Economies*) parengtu „ES ratilo iki 2030 m.“ (angl. *doughnut economics*) modeliu rengiant šią suvestinę, kuri galėtų atlikti tam tikrą vaidmenį Europos valdymo procese, nes ji padėtų įvertinti pažangą ir nustatyti veiksmus, kurių reikia imtis siekiant Europos semestro tikslų. Komitetas mano, kad Europos valdymo procesui reikėtų naujos perspektyvos, kuri būtų sutelkta į piliečių gerovę.

3.6. EESRK rekomenduoja Komisijai ir valstybėms narėms nustatyti su kiekvienu rodikliu susijusius tikslus. Taip būtų galima įvertinti, kiek liko padaryti, kad tikslas būtų įgyvendintas, ir geriau stebėti ir suprasti pažangą.

3.7. Europos Sąjunga nusistatė plataus užmojo tikslą klimato kaitos srityje – iki 2050 m. pasiekti nulinį grynojo anglies dioksido kiekį. Siekiant šio tikslo, be kita ko, reikia nukreipti investicijas į poveikio aplinkai nedarančią ekonominę veiklą. Europos Komisija neseniai pristatė komunikatą⁽⁹⁾, kuriuo siekiama nukreipti finansavimą į tvarią veiklą. EESRK palaiko šią Komisijos iniciatyvą ir mano, kad būtina parengti rodiklius, kuriais remiantis būtų galima, pirma, užtikrinti finansavimo žalinimo proceso pažangos stebėseną ir, antra, nurodyti ekonomikos sektorių žalinimo laipsnį. Tokie rodikliai padės politikos formuotojams geriau planuoti viešąsias paskatas vykdyti tvarią veiklą. Be to, jie gali tapti svarbia pažangos stebėsenos priemone valstybių narių Vyriausybėms. Tokia stebėseną yra būtina dėl to, kad reikia kontroliuoti, koku greičiu mes nukreipiame investicijas į tvarius veiklos sektorius. Jeigu investuosime per lėtai, galime išsemti turimus išteklius anksčiau nei bus pasiūlytos alternatyvos, o tokia padėtis sukeltų staigų kainų augimą, kuris nulemtų dramatiškus padarinius ekonomikos sistemai. Ir priešingai – jeigu investuosime per greitai, galime palikti daugelį sektorių be reikalingų investicijų ir tokiu būdu sulėtinti investavimui reikalingus išteklius generuojančią ekonominę veiklą.

3.8. EESRK mano, kad kovos su klimato kaita srityje taip pat reikia peržiūrėti keletą esamų rodiklių, kad būtų galima geriau stebėti pasiektą pažangą. Pavyzdžiui, išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio rodiklį. Eurostato nustatytas rodiklis neapima tam tikrų sektorių, kaip antai aviacijos, išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Taip pat reikėtų pritaikyti tam tikrus rodiklius, kad jie geriau atspindėtų ES tikslus.

⁽⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl BVP ir kitų rodiklių. Pilietinės visuomenės dalyvavimas nustatant papildomus rodiklius (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 181, 2012 6 21, p. 14).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ekonominės politikos koordinavimo stiprinimas siekiant stabilumo, ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Tvirtiesnio ES ekonomikos valdymo priemonės“ (COM(2010) 367 galutinis) (OL C 107, 2011 4 6, p. 7).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Ne vien tik BVP. Tvaraus vystymosi rodikliai“ (OL C 100, 2009 4 30, p. 53).

⁽⁹⁾ COM(2021) 188 final, ES taksonomija, įmonių tvarumo ataskaitų teikimas, tvarumo prioritetai ir patikėtinio pareigos. Finansų nukreipimas į Europos žaliojo kursą (OL C 517, 2021 12 22, p. 72).

3.9. Ekonomikos sistemos suskaitmeninimas ir žalinimas pareikalaus esminės įvairių sektorių pertvarkos BVP ir užimtumo požiūriu. Kad ši pertvarka kuo mažiau kainuotų visuomenei, reikia darbo jėgos apsaugos politikos, siekiant vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu užtikrinti teisingą darbo paskirstymą aktyviems gyventojams. EESRK taip pat mano, kad reikia, kaip pasiūlė Europos socialiniai partneriai, parengti rodiklius, susijusius su kolektyvinėmis derybomis. Šios derybos leidžia ne tik siekti bendros darbuotojų apsaugos, bet ir gali paskatinti vykdyti darbuotojų judumą užtikrinančią profesinio mokymo programų politiką, nes judumas būtinas atsižvelgiant į ekonomikos transformacijos keliamus iššūkius. Be to, siekiant užtikrinti teisingą darbo paskirstymą visoje ekonomikoje, galima pasitelkti išmaniąsias darbo laiko organizavimo programas, dėl kurių socialiniai partneriai gali derėtis.

3.10. Reikšminga ekonomikos sistemos pertvarka galima tik dalyvaujant visai visuomenei. Todėl būtina, kad viso šio sudėtingo proceso metu politikos formuotojai galėtų remtis ne tik statistiniais rodikliais, bet ir statistinių apklausų bei tyrimų duomenimis, suteikiančiais galimybę vertinti, kaip visuomenė supranta ir priima pokyčius. EESRK mano, kad būtina atlikti naujus tyrimus, panašius į vykdomus Eurobarometro, siekiant stebėti, kaip visuomenė suvokia ekonomikos modelio pasikeitimus. Valstybės narės ir Europos Komisija taip pat turėtų remti iniciatyvas, kuriomis siekiama geriau įvertinti gerovę ir išanalizuoti ekonominės veiklos poveikį aplinkai (pvz., tokias kaip Vokietijos mokslinių tyrimų instituto ZOE sukurta rodiklių sistema „ES ratilas iki 2030 m.“)⁽¹⁰⁾.

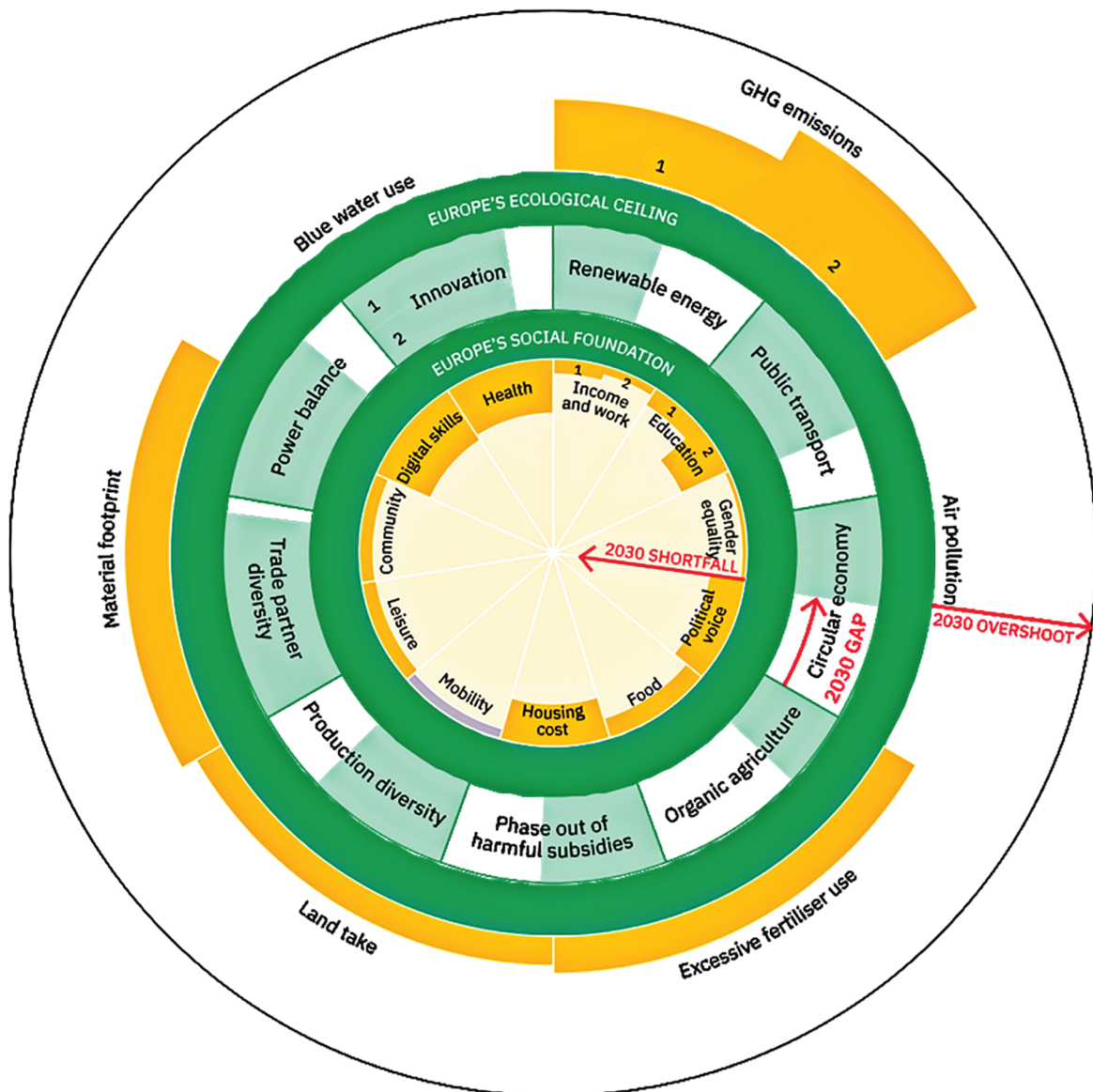
3.11. EESRK mano, kad neišvengiamai teks pereiti nuo ekonomikos sistemos, kurios pagrindinis variklis buvo augimas, prie modelio, kuriame vyrauja darnus vystymasis. Atsižvelgiant į didelį šios transformacijos sudėtingumą ir jos keliamus didžiulius iššūkius, šioje nuomonėje siūlomi nauji rodikliai pateikiami tik kaip galimi būdai taikyti vertinimo priemones socialinėje, ekonominėje ar aplinkos srityse.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 8 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG*

⁽¹⁰⁾ ZOE instituto ataskaita *A Compass towards 2030* (<https://zoe-institut.de/en/publication/a-compass-towards-2030/>).

PRIEDAS

ES ratilas iki 2030 m.: pirmoji analizė ir pristatymas